

- kommunfullmäktige
- kommunstyrelsen
- övriga nämnder
- förvaltning

Policy för könsuppdelad statistik

Fastställt av kommunstyrelsen 2013-12-18 § 420

Bakgrund

I samband med att kommunens jämställdhetsrapport för 2012 godkändes i kommunfullmäktige 2013-06-19 § 173 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en policy för hanteringen av könsuppdelad statistik. Tidigare har kommunfullmäktige 2009-09-24 § 233 också beslutat att könsuppdelad statistik ska införas i kommunens alla verksamheter samt att könsrelaterad statistik och mätetal ska finnas som underlag till kommunens verksamhetsplaner och årsredovisningar.

Könsuppdelad statistik innebär att alla resultat – såväl texter som tabeller och diagram – genomgående presenteras efter kön om det inte finns skäl mot detta. Det handlar alltså om att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska bli synliga i statistiken. Den statistik som berörs är den individbaserade, dvs. statistik som direkt eller indirekt rör fysiska personer.

Strävan efter att kunna redovisa könsuppdelad statistik får dock inte leda till att enskilda individer kan identifieras. Det är också viktigt att förhålla sig till personuppgiftslagen (PuL) vid framtagande av egen statistik samt uttag och bearbetning från egna register.

I framtagandet av denna policy har SKL:s (Sveriges kommuner och landsting) *policy för könsuppdelad statistik* varit vägledande. I deras policy fastställs att all individbaserad data som SKL publicerar i någon form i möjligaste mån ska vara könsuppdelad. Även SCB:s (Statistiska centralbyrån) skrift *Könsuppdelad statistik* samt utbildningsmaterial inom kommunen har varit en utgångspunkt i framtagandet av denna policy.

Kommunens jämställdhetsarbete

Jönköpings kommun arbetar med jämställdhetsintegrering. Syftet med det arbetet är att förbättra verksamheten, höja kvalitén och säkerställa att servicenivån är god och likvärdig oavsett kön. Som hjälp i arbetet finns kommunen jämställdhetsplan.¹ Den bygger på de nationella jämställdhetspolitiska målen som slår fast att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Målet med jämställdhetsplanen är även att främja jämställdhet för kommunens invånare, anställda och motverka diskriminering.

I den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR) – som Jönköpings kommun har undertecknat – förbinder sig kommunen att säkerställa likvärdig service till kvinnor och män, flickor och pojkar, oavsett kön samt att göra jämställdhetsanalyser inom alla verksamhetsområden.

Jämställdhetsanalyserna ska leda till målformulering och åtgärder som ska följas upp och utvärderas. Könsuppdelad statistik är en nödvändighet för att göra det möjligt att kvalitetssäkra arbetet med jämställdhetsanalyser och strävan mot att uppnå de jämställdhetspolitiska målen.

---

¹ En jämställdhetsplan är ett instrument för att på ett planlagt och systematiskt sätt utveckla jämställdhet inom en organisation. Alla arbetsgivare ska arbeta förebyggande med jämställdhet på arbetsplatsen. En arbetsgivare med minst 25 anställda ska vart tredje år upprätta en plan för sitt jämställdhetsarbete.

Vägledning

Tillgången på könsuppdelad statistik är stor. Statistik som rör individer hämtas ofta från olika register. Det gör att variabeln kön (och även ålder för den delen) är enkel att samla in då den oftast kan hämtas från personnummer.²

Vid enkätundersökningar är det viktigt att fråga om respondentens kön, eftersom det gör det möjligt att redovisa övriga svar fördelade efter kön. En förutsättning är dock att på förhand fundera över hur stort urval som behövs för att det ska kunna vara möjligt att bryta ned statistiken efter kön.

I vissa fall kan det vara svårare att få uppgifter om kön, t.ex. vid möten, besökare till arrangemang eller bidragsgivning till föreningar. Men där går det att tillämpa enkla metoder som att helt enkelt räkna antalet kvinnor och män som deltar på mötet eller besöker arrangemanget. När det gäller bidragsgivning till föreningar är det viktigt att på förhand ställa kravet att föreningarna senare i sin redovisning ska kunna redogöra för könsfördelningen.

När uppgift om kön har samlats in och registrerats övergår det till att bli en indelningsgrund. Kön som indelningsgrund innebär att alla uppgifter i tabeller och diagram kan presenteras för kvinnor respektive män.

Exempel på en tabell där kön är övergripande indelningsgrund:

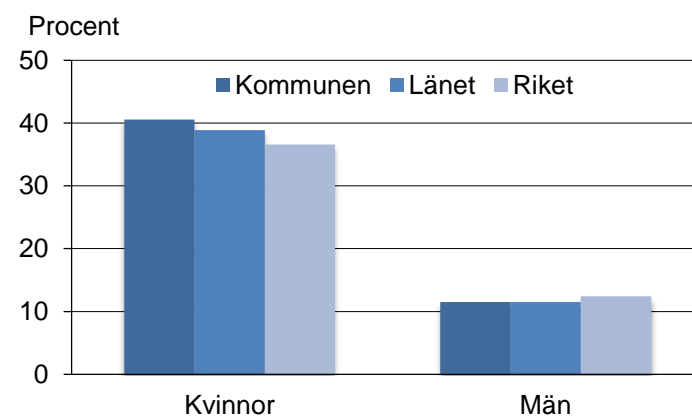
Tabell 1 **Meritvärde i årskurs 9 i Jönköpings kommun 2010–2012**

Skolform	2010		2011		2012	
	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar
Fristående skolor i kommunen	227	205	237	211	237	214
Kommunala skolor	221	195	219	193	221	192
Totalt	222	196	222	196	224	197

Källa: Kolada

Exempel på ett diagram där kön är indelningsgrund:

Diagram A **Andel deltidsarbetande av förvärvsarbetande (16–64 år) 2011**

Källa: SCB

² I personnummer är juridiskt kön registrerat och den näst sista siffran i personnumret visar personens kön. Jämna siffror för kvinnor och udda siffror för män. Kön räknas generellt inte som en känslig uppgift enligt PuL.

Exempel på en tabell som visar antal och könsfördelning fördelat efter ålder:

Tabell 2 **Antal besökare föreningsaktiviteter 2011**

Ålder	Antal		Könsfördelning	
	Flickor/ Kvinnor	Pojkar/ Män	Flickor/ Kvinnor	Pojkar Män
0-9 år	3 960	3 220	55	45
10-14 år	7 500	7 180	51	49
15-19 år	4 720	5 380	47	53
20-44 år	9 540	16 830	36	64
45- år	4 480	6 600	40	60
Totalt	30 200	39 210	44	56

Källa: Jönköpings kommun

Exempel på tabell som visar procentuell fördelning, antal och könsfördelning:

Tabell 3 **Antagna till gymnasieskolan som valt yrkesprogram 2011**

Program	Procent		Könsfördelning	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Hantverksprogrammet	23	1	98	2
Vård- och omsorgsprogrammet	20	2	88	13
Hotell- och turismprogrammet	6	1	85	15
Barn- och fritidsprogrammet	17	4	77	23
Naturbruksprogrammet	10	4	66	34
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	8	4	60	40
Handels- och administrationsprogrammet	7	4	56	44
Fordons- och transportprogrammet	7	21	20	80
Bygg- och anläggningsprogrammet	2	21	8	92
El- och energiprogrammet	0	24	1	99
Industritekniska programmet	-	3	-	100
VVS- och fastighetsprogrammet	-	11	-	100
Totalt, procent	100	100	43	57
Antal	287	378		

Källa: Jönköpings kommun

Att statistiken är insamlad och presenterad efter kön är endast en förutsättning för det viktigaste steget i arbetet med könsuppdelad statistik, nämligen analysen av statistiken. Frågor som bör ställas i detta läge är:

- Vad beror skillnaderna mellan könen på?
- Vad får detta för konsekvenser?
- Finns det något mönster?

Här är det också viktigt att både lyfta fram likheter och skillnader mellan könen. Analysen ska i sin tur kunna leda till förslag på mål och åtgärder.

Begrepp

Kopplat till könsuppdelad statistik finns ett antal begrepp som kan behöva en närmare förklaring:

Individbaserad statistik

Avser statistik som direkt eller indirekt rör fysiska personer. Statistik om t.ex. bostäder och företag är alltså inte individbaserad statistik, men om statistiken avser boende eller företagande är det individbaserad statistik.

Kön som indelningsgrund

Kön som indelningsgrund innebär att alla uppgifter i tabeller och diagram presenteras för kvinnor respektive män, flickor respektive pojkar. Det kan göras i kolumner eller rader, allt beroende på vad som ska visas och den frågeställning som ska besvaras.

Kön som övergripande indelningsgrund

Innebär att alla uppgifter i tabeller och diagram presenteras för kvinnor respektive män, flickor respektive pojkar, såväl för enskilda variabler som för kombinationer av variabler. Exempelvis kan det vara att visa utbildningsnivå efter både kön och ålder eller som i tabell 1 kombinera kön och årtal. Observera att kvinnor och män inte behöver stå överst i tabellhuvudet.

Könsblinda grupper

Avser delgrupper där det ofta ”glöms bort” att redovisa statistiken könsuppdelad. Det kan vara barn, ungdomar, äldre, pensionärer, funktionsnedsatta samt inrikes födda/utrikes födda. När dessa grupper redovisas efter kön visar de ofta på stora skillnader för kvinnor och män.

Könskonsekvensanalys

Att synliggöra och analysera konsekvenser för kvinnor respektive män, flickor respektive pojkar av exempelvis ett beslut eller en förändring. Här kan även åtgärder föreslås där ojämställdhet kan påvisas.

Jämställdhetsanalys

Att analysera resultaten av en könskonsekvensanalys i relation till uppsatta jämställdhetsmål, verksamhetsmål eller de nationella jämställdhetspolitiska målen och föreslå åtgärder.

Vidare hjälp

Mer om könsuppdelad statistik och framför allt exempel på hur statistik kan presenteras i tabeller och diagram finns i SCB:s skrift *Könsuppdelad statistik*.³

Vid behov av hjälp med undersökning, urval, presentation eller analys av resultatet kontakta stadskontorets utredningsenhet. Kommunens jämställdhets- och mångfaldsstrateg kan användas som ett stöd i jämställdhetsanalyser.

---

³ http://www.scb.se/Statistik/OV/OV9999/2004A01/OV9999_2004A01_BR_X97OP0401.pdf